

በኢትዮጵያ ግብርና ምርምር ድርጅት
ዶ/ር ገብረገብ ገብረገብ ግብርና ምርምር ማዕከል

መግቢያ

አምብራ በሀገራችን ከሚመረቱ የደጋ ጥራጥራ ሰብሶች በመሪነት ስፋንም ይሁን በምርት ባቁሳን ተከትሎ በሁለተኛ ደረጃነት ይገኛል። ያለምንም ማዳበሪያ በአስተኛ እርግጠኛ መመሪያ መቻሉ ሰብሶ ስፋት ስፋት ስፋት እንዲኖረው አድርጎታል። በአሁኑ ወቅት በኢትዮጵያ ካቡሊ (ነጭ ድቡልቡል ስፋት) እና ደሲ (ቀይ ቡናማ ባሰማዕዘን) ስፋት የአምብራ ዓይነቶች አሉ። ደሲ የተባለው ዝርያ ባገራችን ረዥም ዕድሜ ያለውና በሰፊው የሚመረት ነው። ካቡሊ አምብራ ደግሞ ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ወደ ምርት ውስጥ እየገባና እየተሰመደ ያለ ዝርያ ነው። ይህም ዝርያ በተለይ የውጭ ገበያ ዕድል ያለው በመሆኑ በስፋት ወደ ምርት ስፋት ቢገባ ለሀገርና ዜጎች ጥቅም ይሆናል።

አምብራ የፕሮቲን (17.4%) ምግብ ምንጭ በሽሮ፣ ንፍሮ፣ ቆሎና በግግ መሰብ፣ የመሪትን ስምንት ጠባቂ፣ በአስተኛ ርግጠኛ ክብካቤ የሚያደግና ጥሩ የቤተሰብ የገቢ ምንጭም (አሸት፣ ዝር ምርት) በመሆን ከፍተኛ አገልግሎት የሚሰጥ ሰብሶ ነው።

የሚመረትበት አካባቢ

በበለጠ ሁኔታ አምብራ ከ1500-2600 ሜ. ከባህር ጠለል በላይ ከ700-1300 ሜ.ሜ አማካይ ስፋት ዘናብ ሥር በሚገኙ የሸዋ ትግራይ፣ ወሎ፣ ጉንደር፣ ጉጃም ባሌና ሐረርጌ አካባቢዎች በደበልጥም በተለምዶ በጥቁር አፈር ላይ ቀሪ የአፈር ርግጠኛ በመጠቀም ይመረታል። በተሻሻለ አሠራርና ዝርያዎች በመጠቀም ከአምስት ቶን በላይ በሄሮር ማግኘት ይቻላል። ህም ከባህላዊው አማካኝ ከ 4 እጥፍ በላይ ነው።

የምርት ማነቆዎች

- ቅተኛ ምርታማነት
- ቅተኛ ስብል ስብካቤ
- በውሃ፣ ውርጭና፣ ድርቅ መጠቃት
- ተባይና በሽታ መጠቃት
- ህረ-ምርት አደዋዘን ችግር ይጠቀሳል።

ተሻሻሎ ዝርያዎች

በደብረዘይት ግብርና ምርምር ማዕከል የጥራጥራ ምርምር ስፋት እስካሁን በተደረጉ የምርምር ጥረቶች ስምንት ዝርያዎች ተሰቀዋል። ዝርያዎቹም አካባቢን በተሻሻለ መሰረት፣ ከፍተኛ ምርት የመስጠት፣ በሽታን መቋቋም፣ ትላልቅና አይን የሚሰቡ ናቸው።

ሰብል ስብካቤ

መሬት ዝግጅት

የአምብራ ማሳ ቢያንስ ሦስት ጊዜ መታረስ አለበት። ይህ ተግባር እርሻው አፈረን በጥሩ ሁኔታ ለማስሰሰትና የሕገም ተባይና በሽታን መከሰት ይቀንሳል።

የዘር ወቅት

አምብራ ክረምት ሲጠናቀቅ በአፈር ውስጥ በቅሪት እርግጠኛ ብቻ የሚዘራና ሙሉ የምርት አቅሙን ማደሰጥ ስፋት ስፋት ስፋት ስብል ነው። ይሁን እንጂ እንደ አካባቢው የአየር ሙቀት የዘናብ ሁኔታ፣ አፈረና መሪት አቅማመጥ የአምብራ የዘር ጊዜ ወደፊት ወይም ወደኋላ ሲሸጋሸግ ይቻላል። ሆኖም ከነሐሴ አጋማሽ እስከ መስከረም መጀመሪያ ማምንት ቢዘራ ግን ውጤቱ አመርቂ ነው።

የዘር መጠን

እንደዘርያው የዘር ትልቅነት ወይም ማነስ ከ65-140 ኪግ በሄ/ር ሂሣብ ሲዘራ ይቻላል። ዘረንም በብተና ያለዚያም 10 ሳሚ በተክሎች በ30 ሳሚ ደግሞ መስመር መካከል በሆነ ርቀት መዘራት ይቻላል።

በሽታና ተባይ

ሽምብራ በተሰጡ በሽታና ተባዮች ይጠቃል። በዋንኛነትም የሚከተሉት ይገኙበታል።

አጠውልግ

በየትኛውም የሰብሱ ዕድገት ደረጃ ያጠጠባል። ሰብሱ ስራ ሲሰነጠቅ ይጠቀራል ቅጠሱም ይረገፋል። ችግሩን ለመቋቋም ተቋቋሚ ርዕሰ መከታተያ ስራ ስራ ስራ።

ሥር አባላት

በሽታው ሰብሱን በየትኛውም ስድገት ደረጃ ያበሰብሣል። በሽታው በሞቃታማ ሁኔታ ይባባሳል። በሽታው ሲከሰት የቅጠሎች መበጨጭ፣ እድገት መቀጨጨ፣ ውስጣዊ አካሉ መቀሳት (ቡናማነት) ሥራ መበሰበስ በመጨረሻም መሞት ይከሰታል። ተቋቋሚ ዘርዶ መጠቀም፣ ንጹህ ዘር መጠቀም፣ ፀረ ፈንገስ መድሐኒት ርጭት ወይም ዘሩን ማሸት በሽታውን ለመከላከል ከሚወሰዱ እርምጃዎች ዋና ዋናዎች ናቸው።

ምች

በሽታው ረጥበትና ሞቃት ሁኔታ ስለሰጠባል። ማንኛውንም የሰብሱን ክፍል በማጥቃት ከምረት ውጭ ያደርገዋል። ተቋቋሚ ዘርዶ መጠቀም፣ ንጹህ ዘር መጠቀም፣ ፀረ ፈንገስ መድሐኒት ርጭት ወይም ዘሩን በጋራ-ተባይ መድሐኒት ማሸት በሽታውን ለመከላከል ከሚወሰዱ እርምጃዎች ዋና ዋናዎች ናቸው።

የጓይ ትል

ትሱ ቅጠሱን በይበልጥም ፍሬው እንቡጥ ውስጥ በመግባት ርዕሰ ስለሚበላ ጥቃቱ ከፍ ያለ ነው። ፀረ-ተባይ መድሐኒት እንደአስፈላጊነቱ አንዱ ወይም ከዚያ በላይ መጠቀም ስራ ስራ ስራ።

አረም

የሽምብራ ማሳ ቢያንስ አንድ ጊዜ መታረም አለበት።

ሰብል መሰብሰብና ስራ-ምርት

ሽምብራ ደርቆ ስመርገፍ ሳይደርስ መሰብሰብና ስራ ስራ ስራ እስኪወጣም በማሣው ሳይ ማቆየት ያስፈልጋል። ሲወቃ የመፈንከት ዕድል ስላለው ጥንቃቄ ሲወሰድስት ይገባል። በመጨረሻም ስምግብነት ወይም ስገብደ ስማቆየት ማከማቻውን ንጹህ፣ ደረቅና ቀዝቃዛ ማድረግ ከገተራ ተባ ለመከላከል ጠቀሜታው የላቀ ነው።

ርዕሰ መከታተያ	መጋቢት ቀን	ሰዓት መጠን	ሰዓት መጠን	የዘር ወቅት
10-4	111-135	ነጭ	ትንሽ	መስከረም መጀመሪያ
11	106-123	ቡናማ	ትንሽ	መስከረም መጀመሪያ
ቦቢ	110-115	ጋራ	መካከለኛ	ነሐሴ አገማሽ ጀምሮ
ማር	106-120	ቡናማ	ትልቅ	ነሐሴ አገማሽ ጀምሮ
ግብ	100-149	ግብ	ትልቅ	ነሐሴ አገማሽ ጀምሮ
አቃቂ	97-147	ግብ	መካከለኛ	ነሐሴ አገማሽ ጀምሮ
አረርቲ	105-155	ነጭ	ትልቅ	ነሐሴ አገማሽ ጀምሮ
ሻሾ	90-155	ነጭ	ትልቅ	ነሐሴ አገማሽ ጀምሮ

ርዕሰ መከታተያ	ሰዓት (ከ/ሳ)	ክፍል (በሜ)	መታወቂያ ዝናብ (ሚሜ)	ምርታማነት (ከ/ሳ)
10-4	65-75	1800-2300	700-1100	22
11	70-80	1600-2000	700-1100	28
ቦቢ	80-90	1800-2300	700-1100	28
ማር	120-140	1500-2300	700-1300	30
ግብ	100-120	1900-2600	700-1200	40
አቃቂ	90-120	1900-2600	700-1200	40
አረርቲ	100-115	1900-2600	700-1200	52
ሻሾ	100-125	1800-2600	700-1200	46

ዕሉፍ ዝግጅት
 ስለናቀ ፍቅር
 ዲብረ ዘይት ግብርና ምርምር ማዕከል

ቅርንጫፍና ዲብረ
 ሲንፎርሚሽን ኮሚቴ/ኢኮኖሚክስ ዲፓርትሜንት
 ሲንፎር

ሰተ ማሪ መረ
 ስለናቀ ፍቅር
 ዲብረ ዘይት ግብርና ምርምር ማዕከል
 ርዕሰ ስራ ምርምር ስራ ስራ ስራ
 ማ.ቁ. 32 ዲብረ ዘይት
 ስልክ 338555
 ፍክስ 338061
 e-mail: DZARC@telecom.net.et